

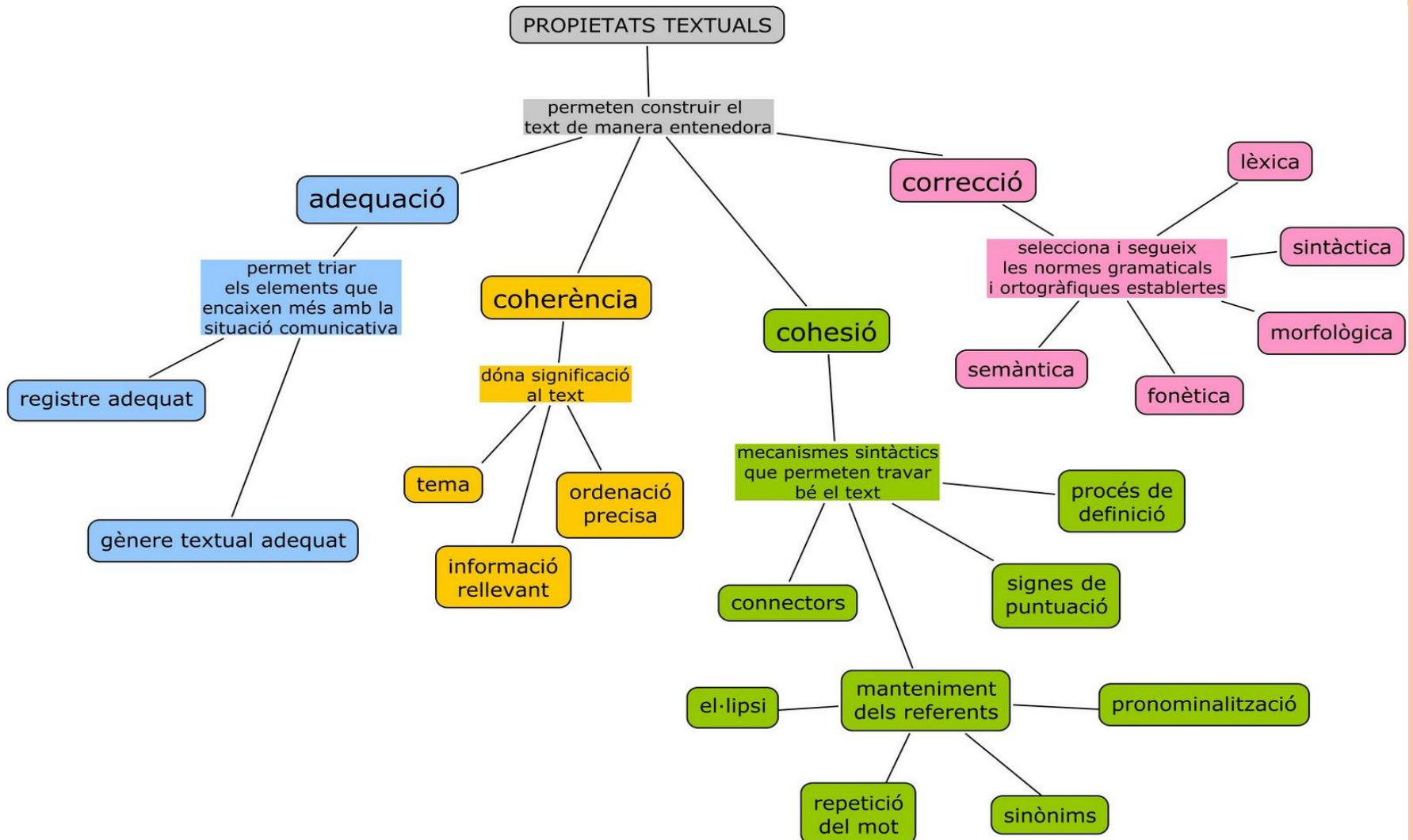

LLENGUA CATALANA I LITERATURA

2n de Batxillerat

2n trimestre

EL TEXT: LES PROPIETATS TEXTUALS

ELS CONNECTORS

CONNECTORS

I. PER CLASSIFICAR IDEES I FETS

1. ADDICIÓ I ORDRE DELS ELEMENTS

a) Per a l'inici:

primerament, d'entrada, per començar, en primer lloc...

b) Per a la continuació:

i, en segon lloc, a més, d'altra banda, tot seguit, després...

c) Per al final:

finalment, per acabar, en últim lloc...

2. PARAL·LELISME I JERARQUITZACIÓ:

a) Per a la col·locació en paral·lel:

igualmente, així mateix, com també, d'una banda..., d'una altra...

b) Per a la jerarquitzaió:

sobretot, principalment, primer de tot, no solament... sinó que a més...

II. PER DESENVOLUPAR UNA IDEA

1. INTRODUCCIÓ

a) D'una explicació:

és a dir, en altres paraules, això és...

b) D'un exemple:

així, com, com ara, per exemple, en particular...

c) D'una prova:

en efecte, efectivament, a conseqüència de...

d) D'un nou element:

també, i a més a més, de més a més, d'altra banda, certament...

e) D'una incidència:

ara, ara bé...

2. INSISTÈNCIA I ATENUACIÓ

a) Insistència:

encara més, fins i tot, fins...

b) Atenuació:

almenys, si més no...

3. CONCLUSIÓ:

en definitiva, doncs, per tant, en conclusió, en suma, en resum...

III. PER OPOSAR IDEES O FETS

1. CONTRADICCIÓ FORTA:

però, al contrari, mentre que, i no ...

2. RECTIFICACIÓ O RESTRICCIÓ:

en realitat, realment, de fet..., en veritat...

3. OPOSICIÓ FEBLE:

tanmateix, això no obstant, malgrat tot, amb tot, de tota manera...

IV. PER ESTABLIR UNA RELACIÓ-CONSEQÜÈNCIA

1. PRESENTACIÓ DE LA CAUSA:

perquè, gràcies a, a força de, a còpia de, a raó de..., per culpa de..., a causa de, com que, atés que, ja que, car...

2. PRESENTACIÓ DE LA CONSEQÜÈNCIA:

per això, per aquest fet, és per això que, cosa que, per tant, doncs, per consegüent, consegüentment, en conseqüència, així, aleshores...

V. PER ESTABLIR RELACIONS DE CONDICIÓ I FINALITAT

1. PRESENTACIÓ DE LA CONDICIÓ:

si, en cas que/de, posat que, a condició que/de...

2. PRESENTACIÓ DE LA FINALITAT:

perquè, per a, a fi que/de, per tal que/de...

VI. LLIGAMS LÒGICS I UNITATS SIGNIFICATIVES

1. EXPLÍCITS:

A banda dels ja vistos hi ha altres formes de cohesió:

repetició d'un mot, sinònims que repeteixen un concepte, pronoms, puntuació i presentació del text.

2. IMPLÍCITS:

L'absència de lligams lògics no equival a l'absència de coherència d'un text. El context permet de restituir el lligam no explicitat.

Extret de:

BALCELLS, J. i COROMINA, E.:
Papers de comunicació,
Barcelona, Ed. Teide, 1989.

PRONOMS FEBLES: COMBINACIÓ BINÀRIA

- Ordre de col·locació

En general, en una oració els pronoms han de seguir l'ordre següent segons la funció que facin.

CI + CD (o S) + altres complements

Es pentina cada dia els cabells - Se'ls pentina cada dia.

Em poso crema a les cames - Me n'hi poso.

Quan en una combinació binària el CI està representat per *li* i el CD per *el*, *la*, *els* o *les*, es produeix una doble transformació:

L'ordre de col·locació s'inverteix i el pronom que representa el CD apareix abans que el que representa el CI (CD+CI): El pronom *li* es converteix en *hi*.

$li + el = l'hi$

$li + la = la hi$

$li + els = els hi$

$li + les = les hi$

He regalat la rosa a la Maria - La hi he regalat.

○ Observacions

1) En les combinacions de més d'un pronom, si els pronoms *es*, *et* i *em* van en primer lloc, sempre adopten les formes plenes (*se*, *te*, *me*) o les elidides (*s'*, *t'*, *m'*) en comptes de les reforçades.

Es renta la cara - Se la renta.

2) L'apòstrof, cal escriure'l tan a la dreta com sigui possible.

Em regala flors cada dia - Me'n regala cada dia.

Excepció: cal tenir en compte que la combinació *el* + *en* és *l'en* i no pas **le'n*.

Treu el suc de taronja de la nevera - Treu-
l'en

PERÍFRASIS VERBALS

○ Definició

Les **perífrasis verbals** són la unió de dos verbs:

1) un d'auxiliar, que es conjuga adoptant el temps i la persona corresponents,

2) i un de principal, que pren la forma d'infinitiu, gerundi o participi.

La unió de tots dos expressa una idea única.

Hauria hagut d'anar a treballar.

Hauria hagut és l'auxiliar, que hi aporta el temps i la persona, i l'infinitiu **anar** és el verb principal, que hi aporta el significat.

PERÍFRASI	EXEMPLE	TIPUS
haver de+ infinitiu deure de + infinitiu caldre + infinitiu poder + infinitiu anar a + infinitiu estar a punt de + infinitiu començar a + infinitiu deixar de + infinitiu acabar de + infinitiu posar-se a + infinitiu	Hem de fer esport Deuen ser les sis Cal pensar-s'ho Puc venir al teatre Anava a dimitir Està a punt de caure He començat a estudiar No deixa de fumar Acabem d'arribar Ara es posen a cuinar	Obligació Probabilitat Obligació Possibilitat Inici d'una acció Imminència Inici d'una acció Reiteració Passat recent Inici d'una acció
quedar, restar, deixar + participi tenir+ participi Donar per + participi ser+ participi	Van quedar aïllats Té fetes les maletes El donem per acabat El pastís és fet per l'Eva	Conseqüència Resolutiu Fiinalització Passiu
estar + gerundi anar + gerundi acabar + gerundi continuar, seguir + gerundi	Està mirant la televisió Es va recuperant bé Acabarà produint problemes Segueix nevant	Duració Duració Conseqüència Duració

○ OBSERVACIONS

1) Tenir que + infinitiu

*Tinc que anar-hi ara mateix.

He/Haig d'anar-hi ara mateix.

Cal anar-hi ara mateix.

1) Haver que + infinitiu

*Hi ha que fer-ho encara que no vulguis.

S'ha de fer encara que no vulguis.

1) Ser precís + infinitiu

*És precís portar-lo al metge.

Cal portar-lo al metge

1) Deure de + infinitiu

*Devem d'estar ben informats si ens volem queixar.

Hem d'estar ben informats si ens volem queixar.

USOS DEL VERB «SER» I «ESTAR»

○ Verb *ser*

1) Verb **ser** + compl. circumstancial de lloc (= *trobar-se*):

En Pere **és** al bar.

Els gossos **són** fora de casa.

Montclar **és** a la comarca del Berguedà.

2) Per expressar qualitats permanents o definidores:

La Maria **és** bona noia.

En Jaume **és** boig.

L'Anna **és** soltera / casada.

L'avi **és** mort / viu.

Aquest pis **és** bonic.

La neu **és** freda.

La bombeta **és** fluixa (*fa poca llum*).

La biga **és** torta.

3) Si el subjecte **és** inanimat i s'expressen qualitats transitòries (però definitòries d'aquell moment):

La porta **és** oberta. (ara)

La sopa **és** calenta. (ara)

4) Quan volem expressar el temps en què ha de passar (passa o passarà) un esdeveniment:

La reunió **serà** dilluns.

○ Verb *estar*

1) Verb **estar** + complement circumstancial de lloc (= 'residir o viure en un lloc, treballar-hi'):

Quan **estaves** (o **t'estaves**) a Suïssa guanyaves més diners. (*vivies*)

La Maria **està** al tercer pis. (*viu, resideix*)

En Jaume **està** en una empresa alemanya.

(*treballa*)

2) Per expressar qualitats transitòries:

La Maria **està** malalta.

Avui **estic** trista.

En Jaume **està** boig. (*avui*)

La bombeta **està** fluixa. (*mal col·locada*)

La biga **està** torta. (*mal col·locada*)

3) Quan volem expressar el temps que dediquem a fer una cosa:

Estic tot el dia estudiant.

Estarem dues tardes per acabar el treball.

○ OBSERVACIONS

1) Els verbs ***estar*** i ***estar-se*** són sinònims quan volen dir *viure o residir en un lloc* . Quan el verb ***estar*** és sinònim de ***treballar*** no es pot substituir per *estar-se* .

Jo estic a Barcelona / Jo m'estic a Barcelona.
(*hi visc*)

Jo estic a la Diputació. (*hi treballo*)

2) Amb els adjectius ***solter/casat, viu/mort, vidu/vídua*** se sol fer servir el verb ***ser*** :

Sóc solter.

És viva.

3) També s'accepta, però, l'ús del verb ***estar*** quan es matisa alguna cosa més enllà de la qualitat:

Estic casada amb el fill del metge.

LES VARIETATS DE LA LLENGUA

VARIETATS DIALECTALS

- 1) Històriques o generacionals
Evolució de la llengua segons el pas del temps.
- 1) Geogràfiques o diatòpica
Dialectes geogràfics.
- 1) Socials o diastràtica
Depèn de factors com l'edat, el sexe, la classe social, la professió.

VARIACIÓ LINGÜÍSTICA

(o varietat diafàsica)

Registres lingüístics,

Depenen de la situació comunicativa.

1) Formal

Científicotècnic i literari

2) Estàndard (neutra)

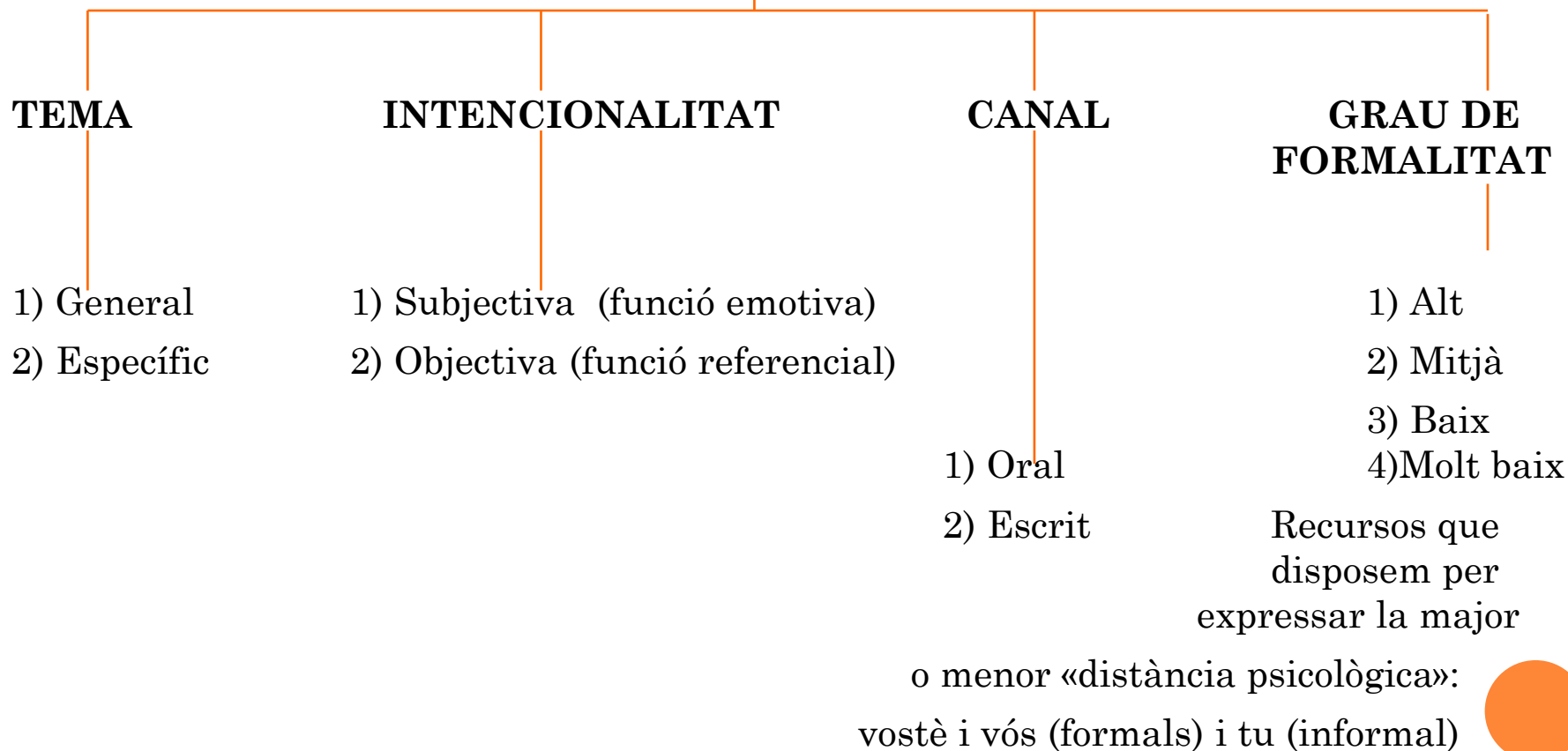
3) Informal

Col·loquial i vulgar.

REGISTRES LINGÜÍSTICS

Factors contextuals que determinen el registre:

DEFINICIÓ

El registre lingüístic és la variació de la llengua que cada parlant en fa en cada situació concreta per tal d'adaptar-se a la situació comunicativa. És evident que una mateixa persona, segons a qui es dirigeix, el tema de què tracta, el canal que emprà (oral o escrit) i la finalitat que persegueix, usarà unes formes lingüístiques diferents

TIPUS DE REGISTRES

Distingim tres tipus de registres: Els registres formals, els registres informals i l'estàndard.

REGISTRES FORMALS

- **El registre científicotècnic**
- ✓ Propi dels textos científics i tècnics, transmesos, generalment, pel canal escrit.
- ✓ Propòsit: descripció i explicació objectiva.
- ✓ Predomini de la funció referencial o informativa (objectiu: informar o descriure objectivament).
- ✓ Tema especialitzat.
- ✓ Llenguatge denotatiu (clar i precís); ús de termes amb un sentit únic i ben diferenciat (paraules monosèmiques).
- ✓ Abundància de tecnicismes propis de la denotació (llenguatge especialitzat i neologismes).
- ✓ Ús de connectors causals, consecutius.

.

○ **El registre literari**

- ✓ Propi dels textos amb un alt grau d'elaboració lingüística.
- ✓ Predomina una voluntat estètica i un propòsit subjectiu.
- ✓ Per assolir aquests objectius, l'autor explota al màxim les possibilitats expressives que li ofereix la llengua: al·literacions, jocs de paraules, figures retòriques,...
- ✓ Canal escrit.
- ✓ Llenguatge connotatiu, polisèmic (diverses interpretacions segons el lector).
- ✓ Ús de diverses figures estilístiques: metàfores, hipèrboles...
- ✓ Té la possibilitat d'integrar altres registres lingüístics. La modalitat col·loquial i, fins i tot, la vulgar en poden formar part en les mateixes condicions que qualsevol altra modalitat del registre literari.

○ **El registre jurídic i administratiu**

- ✓ Registre relacionat amb l'administració i el món judicial (decrets, lleis, instàncies).
- ✓ Canal escrit, generalment.
- ✓ Empra un llenguatge acurat però entenedor.

ELS REGISTRES INFORMALS

- **El registre col·loquial**
 - ✓ Propi de la conversa espontània i, generalment, el canal és oral.
 - ✓ Tema general (poc especialitzat), lligat a fets de la vida quotidiana.
 - ✓ Propòsit subjectiu
 - ✓ Grau de formalitat baixa, amb interferències del castellà.
 - ✓ Sintaxi poc elaborada: alteració de l'ordre lògic de la frase, ús de la coordinació, de la juxtaposició, de les oracions exclamatives i interrogatives, de frases inacabades, onomatopeies...
 - ✓ Ús de mots genèrics de sentit indeterminat, de mots polisèmics, de comparacions, d'onomatopeies, de frases fetes...
- **El registre vulgar i el familiar** comparteixen bona part de les característiques del registre col·loquial, però en diferencien lleugerament el camp lèxic. Mentre que el registre familiar recorre a formes pròpies del llenguatge infantil per fer referència a determinades funcions fisiològiques (fer pipí), el registre vulgar s'identifica amb la profusió de renecs i paraulotes. No té cap preocupació per la correcció.

○ L'estàndard

- ✓ És la varietat comuna a tots els parlants, és a dir, garanteix la comprensió mútua de tots els parlants al marge de la procedència geogràfica o grup social.
- ✓ S'usa als mitjans de comunicació, ensenyament i administració.
- ✓ Presenta les següents característiques:
 - ✓ És neutra.
 - ✓ Rebutja mots que poden provocar incomprensió (cultismes, arcaïsmes) o rebuig (vulgarismes) per part del receptor.
 - ✓ És aplicable a qualsevol situació comunicativa

LENGÜES EN CONTACTE

- **Concepte social de la llengua**
- La llengua és un element de comunicació: forma part del procés d'humanització i d'inserció en el sistema social. La llengua com a sistema social és un sistema estable i assegura existència del grup social, anomenat comunitat lingüística (l'aprenentatge de la llengua permet la integració en la comunitat).
- Els elements que desenvolupen l'aprenentatge són la motivació, la percepció, i l'ús. Els factors que determinen l'ús lingüístic són els següents: persones (sexe, edat, nivell cultural, etc.), tema, context, manera (oral/escrit), intenció.
- La sociolingüística és l'estudi de la correlació entre conductes i usos lingüístics.

LLENGÜES EN CONTACTE

NOCIONS DE SOCIOLINGÜÍSTICA

1. Monolingüisme i llengües en contacte

El monolingüisme és l'ús d'una sola llengua en una societat. En el món hi ha pocs estats polítics monolingües (a Europa, per exemple només n'hi ha tres: Portugal, Islàndia i Albània).

LLENGÜES EN CONTACTE

2. Bilingüisme

És l'ús de dues llengües en una societat. És un concepte polisèmic i complex per les seves repercussions polítiques.

Tipus de bilingüisme:

- individual: el pare i la mare tenen llengües maternes diferents (el nen acostuma a assimilar més una llengua que l'altra).
- territorial: espai geogràfic dividit en 2 zones diferenciades geogràficament.
- social: en un territori (grups socials que usen 2 llengües, fet que comporta un conflicte lingüístic que sovint deriva en diglòssia)

LLENGÜES EN CONTACTE

3. Diglòssia

És un concepte creat per Ch. Ferguson (1959), que originàriament designava el fenomen de l'ús de varietats diferents d'una llengua (ex.: àrab) per a espais funcionals diferents. Posteriorment el concepte ha passat a designar l'ús de dues llengües en una mateixa societat per a espais funcionals diferents: una llengua A (de més prestigi, de cultura, etc.) i una llengua B (de menys prestigi, d'ús familiar, etc) ex.: Catalunya S.XVIII)

LENGÜES EN CONTACTE

4. Conflicte lingüístic

L'existència del bilingüisme és un testimoni d'una situació de conflicte lingüístic. Les causes d'aquest conflicte són:

- 1) processos d'expansió i unificació polítiques,
- 2) moviments migratoris, i
- 3) contactes internacionals.

El desenllaç del conflicte lingüístic porta a una d'aquestes situacions: llengües extingides (dàlmata), dominants (anglès, castellà), minoritzades (occità, gallec, català).

LENGÜES EN CONTACTE

5. Minorització lingüística

Es tracta d'un procés en el qual una llengua perd usos i nombre de parlants. La llengua minoritzada conviu amb una de dominant en una situació de bilingüisme. L'evolució d'aquesta situació pot seguir una d'aquestes dues vies:

- a) substitució lingüística o
- b) normalització lingüística.

LLENGÜES EN CONTACTE

6. Substitució lingüística

És la desaparició d'una llengua minoritzada. Comença amb la bilingüïtzació i acaba amb la monolingüïtzació. L'aplicació d'un criteri pragmàtic fins a les últimes conseqüències duu a l'extinció d'una de les dues llengües ja que els parlants només en necessiten una per comunicar-se.

LLENGÜES EN CONTACTE

7. Normalització lingüística

És la recuperació per part d'una llengua minoritzada dels usos socials perduts i del nombre de parlants. Es tracta, en la pràctica, de l'única alternativa a la desaparició de la llengua, donada la impossibilitat de l'existència de llengües en situació "residual" permanent. Un procés de normalització lingüística és llarg i complex i implica una consciència de la situació precària de la llengua que ha de ser individual, social i política. La llengua ha de guanyar nous espais, extensió social, nous parlants i impugnar l'ús de la llengua dominant.

LLENGÜES EN CONTACTE

7) Procés d'estandarització

Aquest procés consta de quatre fases:

- a) Selecció del territori.
- b) Normativització (instaurar normes ortogràfiques, gramaticals, sintàctiques...).
- c) Adequació de la llengua a tots els àmbits d'ús.
- d) Acceptació per part de la comunitat lingüística.

